

Riigikohus

Teie: 02.09.2024 nr 5-24-25/3

Meie: (kuupäev digiallkirjas) nr 1.4-5/3911-4

Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-24-25

Palusite oma 2.09.2024 kirjaga nr 5-24-25/3 Vabariigi Valitsuse ja regionaal- ja põllumajandusministri arvamust Pärnu Maakohtu poolt põhiseaduse vastaseks tunnistatud normide põhiseaduspärasuse kohta.

Riigisekretäri 2.09.2024. a resolutsiooniga pandi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ülesanne esitada Vabariigi Valitsuse arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-24-25. Käesoleva kirjaga esitame nii Vabariigi Valitsuse kui ka regionaal- ja põllumajandusministri arvamuse.

I Asjaolude lühikirjeldus

Kaebaja viibis 1.04.2024. a Pärnu maakonnas Pärnu jõe paremal kaldal Sindi karestiku piirkonnas koordinaatidel 58°24,5437'N 24°38,8089'E, olles asetanud vette kolme konksuga tonka (põhjaõng) eesmärgiga püüda kala.

Selle teo eest karistati kaebajat kohtuvälise menetleja Keskkonnaameti 08.04.2024. a kiirmenetluse otsusega väärteoasjas nr 940024000312 KPS § 85 lg 1 alusel rahatrahviga, kuna kaebaja rikkus otsuse kohaselt kalapüügiseadus (edaspidi ka *KPS*) § 10 lõiget 2 koosmõjus regionaalministri 23.11. 2023. a määruse nr 83 § 4 lõikega 8.

KPS § 10 lõikes 2 on sätestatud: Keelatud on püüda kala käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis või ELi õigusaktis või rahvusvahelise lepingu alusel sätestatud keeluajal, -alal või püügivõimalust eirates, välja arvatud käesoleva seaduse § 19 lõike 4 alusel lubatud eriotstarbelisel kalapüügil (edaspidi eripüük) või kaaspüügi tingimustel.

Regionaalministri 23.11.2023. a määruse nr 83 § 4 lõige 8 sätestab: Pärnu maakonnas Pärnu jõe lõigul, mis paikneb punktide 58°24.667'N, 24°39.562'E ja 58°24.765'N, 24°39.519'E ühendavast sirgest allavoolu kuni punktide 58°24.429'N, 24°38.945'E ja 58°24.423'N, 24°38.834'E ühendava sirgeni, on 1. jaanuarist 31. detsembrini kalapüük keelatud.

Kaebaja esitas Pärnu Maakohtule 17.04.2024. a kaebuse kohtuvälise menetleja otsusele, kuna Pärnu jõe paremas kaldas, Sindi karestiku piirkonnas, keeluala tähistav märk puudub ja vasakus kaldas Keskkonnaameti inspektori väitel olev märk ei ole paremast kaldast nähtav,

kuna jääb põõsaste taha. Kaebaja väitis lisaks, et internetti ta kasutada ei oska ja ajalehed tal ei käi. Ilma märkideta ei ole tal võimalik kindlaks teha, kus keeluala lõpeb.

Pärnu Maakohus tegi 24. juulil 2024 väärteoasjas nr 4-24-1337 kohtuotsuse, millega tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks regionaalministri 23.11.2023. a määruse nr 83 „Ajutised püügikitsendused, püügiõiguse tasu ja püügivahendite piirarv harrastuskalapüügil 2024. aastal“ (edaspidi ka *regionaalministri 23.11.2023. a määrus nr 83*) § 4 lõike 8 koosmõjus kalapüügiseaduse § 85 lõikega 1 ja jättis nimetatud normid antud asja lahendamisel kohaldamata.

Lisaks palus Pärnu Maakohus oma otsusega tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks õigustloova akti andmata jätmise, millega ei nõuta põhiseaduse §-st 23 tuleneva määratlemisnõude täitmiseks kogu riigis vastavalt ametkonnalt minimaalseltki keelualade (nii püsivate kui ajutiste) nii kaitseks kui ka karistusnormi selguse huvides informeerivate tähistuste paigaldamist kohapeal looduses.

II Vabariigi Valitsuse ning regionaal- ja põllumajandusministri seisukoht

Oleme seisukohal, et regionaalministri 23.11.2023. a määruse nr 83 § 4 lõige 8 koosmõjus KPS § 85 lõikega 1 on põhiseaduspärased. Selgitame järgnevalt Sindi karestiku piirkonnas kehtestatud püügikitsenduste olemust ja põhjendame normide põhiseaduspärasust.

Formaalne põhiseaduspärasus

Kohus küsib oma otsuses, kas regionaalministri 23.11.2023. a määrus nr 83 on kooskõlas KPS § 11 lõikes 2 sätestatud volitusnormiga (PS § 3 ja § 13 nõuded), mille järgi tohib minister kehtestada üksnes ajutisi püügipiiranguid, kui kehtestatakse faktiliselt „püsivaid piiranguid“ alates 01.12.2022.a keelualana kohas, kus taastati ajalooline kalade rändetee ning mille taastamise püsivus antud kohal peaks olema pöördumatu.

Oleme seisukohal, et regionaalministri 23.11.2023. a määrus nr 83 § 4 lõige 8 on kooskõlas KPS § 11 lg 2 volitusnormiga ja ei ole vastuolus põhiseaduse §-dega 3 ja 13. Leiame, et tegemist on KPS tähenduses ajutise püügikitsendusega. Kuigi kalade ajalooline rändetee on taastatud püsivalt, ei ole püügipiirangud püsivad.

KPS § 11 lg 2 sätestab, et kalavaru ohustatuse korral kehtestab ajutised püügikitsendused valdkonna eest vastutav minister määrusega. Kalavaru on muu hulgas ohustatud ka siis, kui populatsiooni arvukus on madal ja varu ei suuda ennast ise taastoota. Olukorra parendamiseks asustatakse kala noorjärgud veekogudesse ja kehtestatakse ajutised püügikitsendused. Ajutiste püügikitsenduste eesmärk on kalavaru taastumine tasemele, mis võimaldaks püügi avamist ja looks olukorra, kus varu suudab ennast ise taastoota. Püügikitsenduste ajutisus sõltub paljudest erinevatest teguritest ja kindlasti ei saa väita, et ajutisena saab käsitleda ainult väga lühiajalisi kitsendusi. Kalavaru ohustatuse korral kehtestatavad ajutised püügikitsendused peavad tagama kalavaru taastumise, vastasel juhul oleks tegemist eesmärgipäratu piiranguga ehk ebaproportsionaalse meetmega.

Kalavaru taastumise kontekstis saame rääkida ajutisest piirangust, mis on keskmiselt 1–3 aastat. Ka seda 1–3 aasta pikkust kitsendust ei tohiks tegelikult nõ „kivisse raiuda“. Erinevate kalaliikide taastumise võime on erinev, sõltudes paljudest erinevatest teguritest, sealhulgas kalavaru taastumiseks soodsatest ilmastikutingimustest, veekeskonna seisundist, konkureerivatest liikidest, inimtegevusest jne. Seetõttu on oluline hinnata olukorda iga-

aastaselt ning riik ongi võtnud endale kohustuse seda teha ja kehtestada ajutised püügikitsendused konkreetseks kalendriaastaks KPS § 11 lg 2 alusel ministri määrusega.

Esmakordselt pärast Sindi paisu eemaldamist kehtestati ajutine püügikeeld Sindi kärestiku piirkonnas 2019. aasta juunis¹ ja piirangud kehtisid kuni 2020. aasta lõpuni. Sel ajal kehtinud piiranguala oli pikem ulatudes kärestikust ülesvoolu mitmekümne meetri kaugusele.

Pärnu jõel Sindi kärestiku lõigul, mis paikneb punktide 58°24.667'N, 24°39.562'E ja 58°24.765'N, 24°39.519'E ühendavast sirgest allavoolu kuni punktide 58°24.429'N, 24°38.945'E ja 58°24.423'N, 24°38.834'E ühendava sirgeni, kehtestati aastaringne püügikeeld keskkonnaministri 21. novembri 2022 a määruse nr 54 „Ajutised püügikitsendused, püügiõiguse tasu ja püügivahendite piirarv harrastuskalapüügil 2023. aastal“ § 4 lõikega 7. Määruse seletuskirja leheküljel 4 on selgitatud püügipiirangu vajadust järgnevalt: *Lisaks Umbusi jõe keelule lisatakse määrusesse lõige 7, millega sätestatakse aastaringne kalapüügikeeld Pärnu jõel Sindi kärestiku vahetus läheduses. Tegemist on esimese kärestikulise jõelõiguga Pärnu jões ning teadlaste seire näitab, et paljud kärestikulist jõe osa kudemiseks kasutavad kalad koevad just sellel alal. Selleks, et kalad saaksid võimalikult väikese häiringuga kudeda, on keelu seadmine sellisel lõigul vajalik.* Seletuskirja leheküljel 4 on lisatud kaart keeluala piiride kohta.²

Regionaalministri 23.11.2023. a määruse nr 83 § 4 lõikega 8 pikendati 2023. aasta 1. jaanuarist kehtinud keeldu Sindi kärestiku jõelõigul. Viidatud sätet tuleb vaadata kooskõlas määruse § 8 lõikega 2, millega sätestatakse lõhe ja meriforelli püügikeeld Pärnu jõestikus aastaringset.

(2) Pärnu jõestikus on keelatud püüda lõhet ja meriforelli 1. jaanuarist 31. detsembrini.

Pärnu jõgi koos oma harujõgedega moodustab Pärnu jõestiku ja on ajalooliselt olnud üks Eesti peamisi lõhejõgesid. Looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel kehtestatud keskkonnaministri 15.06.2004. a määruse nr 73 „Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu“ § 2 punkti 82 järgi kuulub nimistusse *Pärnu jõgi alates Tarbja paisust suubumiseni merre*. Sama määruse § 2 punktide 10, 87 ja 117 järgi kuuluvad lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ka Pärnu jõkke suubuvad Esna, Reiu ja Vodja jõgi.

Regionaalministri 23.11.2023. a määruse nr 83 eelnõu seletuskirjas leheküljel 4 on selgitatud: *Lõikes 2 sätestatakse lõhe ja meriforelli püügikeeld Pärnu jõestikus. Pärast Sindi paisu eemaldamist on tagatud rändete paljudel kalaliikidel, kelle hulka kuuluvad ka lõhe ja meriforell. Nende kalaliikide eduka kudemise tagamiseks ja populatsioonide taastamiseks on keelu seadmine põhjendatud. Riik teeb Pärnu jõe siirdekalade populatsioonide taastamiseks suuri kulutusi seoses paisude likvideerimisega ja populatsiooni taastamiseks asustatakse jõkke kalu. Et need pingutused oleksid tõhusad, on vaja Pärnu jõestikus keelata lõhe ja meriforelli püük, kuniks looduslik taastootmine on jõudnud sellisele tasemele, kus nende liikide püük ei ole enam populatsioonide taastamise seisukohast liialt koormav.*³

¹ Keskkonnaministri 20.06.2019. a määrus nr 21 „Keskkonnaministri 23.10.2018. a määruse nr 46 „Ajutised püügikitsendused, püügiõiguse tasu ja püügivahendite piirarv harrastuskalapüügil 2019. aastal“ muutmise <https://www.riigiteataja.ee/akt/126062019015>

² Keskkonnaministri 21.11.2022. a määruse nr 54 „Ajutised püügikitsendused, püügiõiguse tasu ja püügivahendite piirarv harrastuskalapüügil 2023. aastal“ seletuskiri <https://adr.envir.ee/et/document.html?id=b8592116-a634-4ca4-a2bc-8961daf388ec>

³ Regionaalministri 23.11.2023. a määruse nr 83 „Ajutised püügikitsendused, püügiõiguse tasu ja püügivahendite piirarv harrastuskalapüügil 2024. aastal“ seletuskiri <https://eelnoud.valitsus.ee/main#tePIEZuh>

Seega ei ole olnud kavatsust kehtestada Sindi karestikul püsivaid püügipiiranguid. Riik on alates 2022. a lõpust kehtestanud KPS § 11 lg 2 alusel regionaalministri määrusega üheaegselt nii lõhe ja meriforelli püügikeelu Pärnu jõestikus kui ka aastase kalapüügikeelu Sindi karestiku jõelõigul ajutise püügikitsendusena konkreetseks kalendriaastaks. Sellega võtab riik ühtlasi endale kohustuse iga-aastaselt hinnata Sindi paisu likvideerimise järgselt lõhe, meriforelli ja teiste siirdeliikide populatsioonide seisu.

Selleks kogub riik kalanduse riikliku andmekogumise programmi (edaspidi ka *AKP programm*) raames andmeid kalandus- ja vesiviljelussektori kohta, et kasutada saadud andmeid kalandussektoris otsuste tegemiseks nii Euroopa kui ka siseriiklikul tasemel. Kogutakse bioloogilisi andmeid kalavarude kohta kõigilt merealadelt ning mõnede siirdeliikide (lõhe, meriforell ja angerjas) puhul ka magevee eluetapis.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on vastutav asutus AKP programmi elluviimise eest ning ministeeriumi peamine lepingupartner on Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut. Eesti Mereinstituudi labor omab akrediteeringut järgmistele meetodikatele: "Kalastiku liigilise koosseisu, arvukuse ja biomassi määramine" ja "Lõhilaste noorjärkude liigilise koosseisu ja arvukuse määramine vooluveekogudes." Viimati nimetatud meetodikaga katsepüüke tehes teevad Eesti Mereinstituudi teadlased iga-aastaselt kalandusseiret ka Pärnu jõel ning teadlaste esitatud ettepanekute alusel otsustab riik ajutiste püügipiirangute puhul igal aastal, kas piirangutega on vaja jätkata, piiranguid on vaja karmistada, leevendada või tühistada.

2019. aastal ei olnud Sindi paisu eemaldamise järgselt teada, kus kalad kogunema hakkavad. Poolteist aastat kehtis püügipiirang jõelõigul karestikust ülesvoolu, kuna eeldati kalade kogunemist seal piirkonnas. Kuna seireandmed seda ei kinnitanud, kehtis nimetatud piirang ajutiselt poolteist aastat. Hilisemad seireandmed kinnitasid kalade kogunemist kohe endise paisu alla ehk kehtivate püügipiirangute piirkonda.

Viimased seireandmed Pärnu jõe lõheliste kohta on koondatud Eesti Mereinstituudi poolt koostatud „Eesti kalandussektori riikliku töökava täitmine 2022-2024. aastal“ lõpparuandesse 2023 aasta kohta⁴. Viidatud dokumendi lk 49 ja 50 kajastavad lõhe ja meriforelli populatsiooni seisundit Pärnu jões. Dokumendis kajastatud andmete järgi on Sindi karestikul lõhe noorjärkude osakaal üsna väike. Lõhe noorjärke on katsepüügil rohkem saadud nendelt karestikelt, mis jäävad Sindi karestikust ülesvoolu.

Kui lõhe ja meriforelli kudeaeg jääb varasügisesse (septembrist kuni novembri lõpuni), siis lisaks lõhele ja meriforellile on Sindi karestik oluline kudepaik kevadel kudevale vimmale. Samuti kasutab kiirevoolist karestikulist vett kudemiseks jõesilm. Erinevatel aastaegadel kasutavad Sindi karestikku erinevad kalaliigid. Alates 1996. aastast on lõhe noorkalade seirepüüke tehtud Sindi paisu alamjooksul. Alates 2013. aastast kuni käesoleva ajani tehakse seirepüüke viiel jõelõigul⁵. Lõhe puhul on noorjärkude seireandmed üsna tagasihoidlikud, samas hinnatakse Sindi karestikku suure tuleviku potentsiaaliga kudealaks ja teadlaste hinnangul on vaid aja küsimus, millal vastavad näitajad paranevad.

KPS § 9 lõike 1 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 16.06.2016. a määrus nr 65 „Kalapüügieeskiri“ koondab reegleid, mis on püsivama iseloomuga ja mille vajalikkust ei hinnata iga-aastaselt üle, nagu näiteks kalade alammõõdud, lubatud ööpäevased püügikogused, piirangud suudmealade ja kalapääsude lähedal.

⁴ <https://agri.ee/media/11632/download>

⁵ Punktis 3 viidatud uuringu seireandmete Tabel 3.3.13. Lõhe noorjärkude tihedus Pärnu jões.

Lisaks soovime rõhutada järgmist. Isegi kui möönda, et KPS § 11 lõikes 2, sõna „ajutine“ kasutamine võimaldab mitmeid tõlgendusvõimalusi, tuleb lähtuda sellest, et normi erinevate tõlgendusvõimaluste puhul tuleb eelistada põhiseadusega paremini kooskõlas olevat tõlgendust⁶.

Materiaalne põhiseaduspärasus

Keelunormi selgus

Pärnu Maakohus küsib oma otsuses, kas PS § 13 lg-ga 2 ja § 23 lg-ga 1 (karistusnormi piisava määratletuse põhimõte) on kooskõlas KPS § 85 lg 1 koosmõjus regionaalministri 23.11.2023 määruse nr 83 „Ajutised püügikitsendused, püügiõiguse tasu ja püügivahendite piirav harrastuskalapüügil 2024. aastal“ § 4 lg-ga 8, sealhulgas osas, mille kohaselt ei selgita õigusloov akt piisavalt keelu sisu ega näe riigile ette kohustust tähistada looduses jõe mõlemal kaldal minimaalselt või teatud meetrite tagant kalastuspüügi keeluala algust ja lõppu, arvestades erinevaid sotsiaalseid grupe ühiskonnas.

Leiame, et regionaalministri 23.11.2023. a määrus nr 83 § 4 lg 8 selgitab piisava täpsusega keelu sisu. KPS § 10 lg 2 kohaselt on keelatud püüda kala käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis või ELi õigusaktis või rahvusvahelise lepingu alusel sätestatud keelualal, -alal või püügivõimalust eirates, välja arvatud käesoleva seaduse § 19 lõike 4 alusel lubatud eriotstarbelisel kalapüügil (edaspidi eripüük) või kaaspüügi tingimustel.

Regionaalministri 23.11.2023. a määrus nr 83 § 4 lg 8 sätestab keeluaaja, milleks on 1. jaanuarist 31. detsembrini ja keeluala, mis on Pärnu maakonnas Pärnu jõe lõigul punktide 58°24.667'N, 24°39.562'E ja 58°24.765'N, 24°39.519'E ühendavast sirgest allavoolu kuni punktide 58°24.429'N, 24°38.945'E ja 58°24.423'N, 24°38.834'E ühendava sirgeni. Leiame, et selle sätte sõnastus koosmõjus KPS § 85 lõikega 1, mis sätestab väärteo koosseisu on piisava selgusega määratletud. Koordinaatide kasutamine teatud ala määratlemiseks ei ole kalapüügivaldkonna eripära, vaid üldlevinud viis, näiteks määratakse kinnisasja asukoht läbi koordinaatide.

Kohus märgib oma otsuses, et määruse §-s on näiteks ka keeleliselt arusaadavalt lahti kirjutatud sätteid nagu määruse § 8 lõiked 5 ja 7:

(5) Pirita jõel Veneküla raudteesillast kuni Lükati sillani on 20. oktoobrist 30. novembrini kalapüük harrastuspüügivahenditega keelatud.

(7) Esna jõel on kalapüük keelatud lähtest kuni Sargvere peakraavi suudmeni 1. jaanuarist 31. detsembrini.

Regionaalministri 23.11.2023. a määrus nr 83 § 4 lõikega 8 Sindi kärestiku piirkonnas keeluala reguleerimine koordinaatidega on tingitud looduslikust olukorrast, kus looduses hästi eristatavate kindlate maamärkide (näiteks määruse § 8 lõigetes 5 ja 7 määratletud sillad või muud looduses selgelt piiritletavad maamärgid) puudumise tõttu ei ole võimalik antud keeluala sel viisil piiritleda. Lisaks on looduses eristuvad maamärgid eelkõige teada kohalikele elanikele. Püügipiirangute määratlemine läbi looduses eristuvate maamärkide ei pruugi tuua tingimata kaasa paremat õigusselgust.

Teavitamiskohustus

⁶ RKPJKo nr 5-23-35, p 34.

Pärnu Maakohus toob oma otsuses välja, et riik ei näe õigusaktiga ette kohustust tähistada looduses jõe mõlemal kaldal ajutise kalapüügikeelu ala minimaalselt keeluala algus ja lõpp või vajadusel teatud meetrite tagant. Oleme seisukohal, et riik võib vastavalt informatiivsed tähistused loodusesse panna vaatamata sellele, kas õigusaktiga on ette nähtud kohustus looduses keeluala tähistada või mitte. Tegemist on hea halduse tavast lähtuva teavitustoiminguga, mille tegemisel on haldusorganil ulatuslik kaalutusõiguse. Haldusorgan kaalub üksikjuhtumi põhiselt, kas ja kuidas on kõige mõistlikum looduslike tingimusi arvestades isikuid informeerida kehtestatud kalapüügipiirangutest. Ülereguleerimine võib kaasa tuua soovitud eesmärgile vastupidise efekti.

Erinevaid piiranguid kehtestatakse ajutiste püügikitsenduste määrusega väga palju. Iga konkreetse piirangu puhul tuleb lähtuda konkreetsetest asjaoludest. Kui looduses on olemas selgelt identifitseeritavad maamärgid, siis mõnikord ongi mõistlik lähtuda nendest maamärkidest. Maamärkide puudumisel aga ei ole mõistlik keeluala pikendada ulatuses, mis ei ole eesmärgi saavutamiseks vajalik pelgalt põhjusel, et leida maamärk. See oleks selgelt vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega.

Kui keeluala täiendav tähistamine looduses osutub vajalikuks, tuleb seda teha viisil, mis eelduslikult tagab kõige mõistlikumalt isikute informeerituse. Sindi karestiku püügipiirangu keeluala perimeetris on praegu (ja oli meile teadaolevalt ka isiku poolt väärtetoimepanemise ajal) võimalik kokku lugeda viis märki seal kehtiva püügikeelu kohta. Kolm märki paiknevad Pärnu jõe vasakkaldal Sindi linna territooriumil, märgistades piiranguala algust, keskpaika ja lõppu. Piirangualana määratletud jõe paremale kaldale viib piiranguala alguse lähedalt üks sõiduvahendiga ligipääsetav tee, mille lõpus on parkla. Parkla alguses ja lõpus on kaks kalapüügikeeldu tähistavat märki, mis on paigaldatud vabatahtlike kalakaitsjate poolt. Parklast edasi on jõekallas raskesti ligipääsetav kuni piiranguala lõpuni.

Inimestele raskesti ligipääsetavate kohtade märgistamine looduses ei ole vajalik ega mõistlik ning teatud juhtudel ka võimalik. Kuigi KeÜS § 38 tagab avalikult kasutatavale veekogule juurdepääsu õiguse (kallasrada), ei ole kaldakinnisasja omanikul tingimata kohustus eemaldada looduslikud takistused ja taluda keeluala tähistavat märgistust. Ligipääs kallasrajale ei pea olema tagatud igalt kaldaäärselt kinnisasjalt, vaid mõistlike vahemaade tagant⁷. Kui juurdepääs jõeale on läbi eramaa, siis teave kalapüügi keelu kohta ongi mõistlik panna avaliku juurdepääsutee juurde, kust igaüks veekogule ligi pääseb.

Võrdlusena võib siin välja tuua looduskaitseaduse § 23, millega sätestatakse reeglid kaitstava loodusobjekti tähistamiseks: kaitseala, hoiuala, kaitstav looduse üksikobjekt ja kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt tähistatakse nii, et kaitstava loodusobjekti asukohast looduses oleks võimalik mõistlikul viisil aru saada. Erinevalt ajutistest püügikitsendustest on looduskaitseaduse alusel need objektid kaitse alla võetud püsivalt ning kitsenduste eiramine võib tuua kaasa karistuse nii väärtetoime kui ka kuriteo eest. Ja ometi ei näe seadus ette lausalise tähistamise kohustust, vaid loeb mõistlikul viisil tähistamise piisavaks.

Lisaks märgime, et lähtudes heast halduse tavast on nendest ajutistest püügipiirangutest teavitatud avalikkust meedia vahendusel ja muul viisil. 2023. aastal on avaldatud pressiteade ajutiste püügipiirangute kehtima hakkamisest Sindi karestiku piirkonnas.⁸ Samuti on kohalikus ajalehes avaldatud vastavasisulised artiklid 2022. aasta lõpus ja kevadel 2023.⁹

⁷ KeÜS kommenteeritud väljaanne, selgitus § 38 lg 7 kohta

<https://www.k6k.ee/keskkonnaseadustik/4-ptk/2-jagu/pg-38>

⁸ <https://keskkonnaamet.ee/uudised/sindis-uel-karestikualal-kalapuuk-aastaringiselt-keelatud>

⁹ <https://parnu.postimees.ee/7654146/uuest-aastast-karmistuvad-puugipiirangud-sindi-karestiku-lahistel>

Ministeeriumi poolt on määruse ettevalmistamise etapis toimunud kohtumised harrastuskalastajate klubide esindajatega ja planeeritavad püügipiirangud on enne määruse kehtestamist läbi räägitud. Samuti toimus klubides vajaliku info edastamine oma liikmetele kas veebilehtedel või temaatilistes foorumites. Kohtuotsuses sõnastatud kaebaja ütluste kohaselt, „*ta soovis minna 1.aprillil 2024 kala püüdma ja ta ei tahtnud püüda kala keelualas*“. Seega on ka kaebaja tegelikult möönnud, et ta oli teadlik Sindi kärestiku püügipiirangutest ja info kalapüügi keeluaja ja keeluala kohta oli temani jõudnud.

PS § 53 säästmiskohustus

Kohus viitab põhiseaduses §-s 9 sätestatud igäihe õigusele vabale eneseteostusele ja teeb järelduse, et igäihel on õigus olla hobikorras harrastuskalastaja.

PS § 5 sätestab, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Põhiseaduse I peatükk sätestab Eesti riikluse ja riigi õigusliku ülesehituse põhiprintsiibid ning normid. Neil on oluline tähtsus kõigi teiste PS sätete suhtes.¹⁰ Paragrahv 53 sätestab igäihe põhikohustuse säästa elu- ja looduskeskkonda ning hüvitada kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud. Kuigi igäihel on õigus olla hobikorras harrastuskalastaja, peab ta oma hobiga tegelemisel arvestama PS § 5 tuleneva põhiprintsiibiga ja § 53 tuleneva põhikohustusega.

KeÜS § 37 lõige 6 kohaselt võib avalikult kasutatavast veekogust püüda kala ühe lihtkäsiõngega tasuta ja püügiõigust vormistamata. Seejuures tuleb aga arvestada KPS-s või selle alusel sätestatud piiranguid püügiaegade, püügikohtade, püütavate kalaliikide ja püütavate kalade suuruse (keeld püüda alamõõdulisi kalu) osas.¹¹ Igäiheõigused tagavad avalikkusele laialdase looduskeskkonnas viibimise võimaluse, mille eesmärk on soodustada keskkonnahoidlikku ja tervislikku vaba aja veetmist. Seejuures on aga tähtis, et igäiheõiguste kasutamisel järgitaks erinevaist õigusaktidest looduskeskkonna kaitseks kehtestatud nõudeid. Kohus on oma otsuses teinud õige järelduse, et legitiimne eesmärk ajutiste püügikitsenduste kehtestamiseks on põhiseaduse § 5 kohaselt loodusvarade ja loodusressursside kaitse ja säästlik kasutamine. Põhiseaduse § 5 paneb riigile kohustuse kujundada looduskeskkonna säästlikku ja avalike huvide kohast kasutamist tagav õiguslik režiim. Paramatult kaasneb sellega isikute õiguste piiramine keskkonnakaitse vajadustest lähtudes. Samas ei ole kohus oma otsuses välja toonud, et looduskeskkonna säästmine kuulub igäihe põhikohustuste hulka (§ 53). Paragrahv 53 sätestab isiku kaks põhikohustust, mis on suunatud parema keskkonnaseisundi tagamisele: säästmiskohustus kui kohustus mitte tekitada kahju ja hüvitamiskohustus kui tekitatud kahju heastamisele suunatud kohustus. Elu- ja looduskeskkonna säästmise kohustus täidab eesmärki ära hoida keskkonnale kahju tekkimist ja sellega ka inimeste elukeskkonna ja -kvaliteedi halvendamist. Selle põhikohustuse adreessaadiks on igäüks, st nii füüsilised kui ka juriidilised isikud. Säästmiskohustusega seostub ka iga isiku hoolsuskohustus, teha endale selgeks enne tegevusega alustamist erinevatest õigusaktidest looduskeskkonna kaitseks kehtestatud nõuded.

Antud juhul oli kaebaja teadlik, et Sindi kärestiku piirkonnas on kalapüük keelatud, aga ta ei täitnud minimaalset hoolsuskohustust selgitada välja, kus püügipiirangud algavad ja lõppevad. Kaebaja selgitab oma hoolsuskohustuse täitmata jätmist asjaoluga, et interneti ta kasutada ei

<https://parnu.postimees.ee/7738626/kaart-sindi-karestikul-muudeti-puugitingimusi-rangemaks>

¹⁰ PS kommenteeritud väljaanne

¹¹ Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kommentaarid (2015)
<https://www.k6k.ee/keskkonnaseadustik/4-ptk/2-jagu/pg-37>

oska ja lehti ei loe. Eestis on kõikide õigusaktide kehtivuse eelduseks nende avaldamine. 1. juunist 2010. aastast kehtiv Riigi Teataja seadus sätestab § 1 lõikes 1: Riigi Teataja on Eesti Vabariigi ametlik võrguväljaanne, milles avaldatakse õigusaktid ja muud dokumendid. See tähendab, et juba 14 aastat kehtib Eesti Vabariigis ühiskondlik kokkulepe, et õigusaktid avaldatakse vaid elektrooniliselt, kuigi nendest peavad juhinduma kõik isikud, sealhulgas need, kes internetti kasutada ei oska.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Piret Hartman

Regionaal- ja põllumajandusminister

Sama: Riigikantselei

Kadri Tubli

6260 751, kadri.tubli@agri.ee